

Temanotat

Kuwait: De statsløse bidunene

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Kuwait: De statsløse bidunene**

SUMMARY

The stateless population of Kuwait – the *Biduns* – have lived in the country for generations. Despite their long time residency in the country they are termed illegal residents. Previously, the Biduns were treated like Kuwaiti citizens, but since 1985 their rights have been significantly restricted. They are only rarely issued civil documents, and only a small group have access to free public services. The government issues them one-time travel documents that allow return to Kuwait, but only on certain conditions. Pursuant to the legal amendments of June 2000, most of the Biduns have applied for citizenship. However, only a small number of the Biduns have been naturalized. In February/March 2011 several Biduns staged protests for basic rights in Kuwait. State security forces cracked down on these demonstrations, and many demonstrators were arrested.

SAMMENDRAG

Kuwaits statsløse befolkning – *bidunene* – har bodd i landet i flere generasjoner. Til tross for varig bosetting, betegnes de rettslig sett som illegale innbyggere. Tidligere ble den statsløse befolkningen behandlet på linje med kuwaitiske borgere, men etter 1985 har bidunenes rettigheter blitt betraktelig innskrenket. Som følge av en uavklart, rettslig status, lever bidunene på mange måter et liv på siden av det kuwaitiske samfunnet. De får i liten grad utstedt sivile dokumenter, og bare en liten gruppe har tilgang til kostnadsfrie, offentlige tjenester. De kan få utstedt et engangs utreisedokument som tillater retur, men kun på bestemte vilkår. I medhold av lovendringer fra juni 2000 har de aller fleste biduner søkt om statsborgerskap. Kun en liten gruppe biduner har foreløpig blitt naturalisert. I februar/mars 2011 demonstrerte flere biduner for grunnleggende rettigheter. Sikkerhetsstyrkene slo hardt ned på demonstrantene, og mange ble arrestert.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Hvem er bidunene?	6
1.1.1 Tre grupper	6
1.2 Bidun-komiteen	7
2. Historisk bakteppe	8
2.1 Innskrenkninger av rettigheter etter 1985.....	8
2.2 Situasjonen etter Gulf-krigen.....	8
2.3 Begrenset reformvilje på 2000-tallet	9
3. Rettslig status.....	9
3.1 Generelt	9
3.2 Registrering av biduner	10
3.2.1 Bidunenes ID-kort - sikkerhetskortet.....	10
3.2.2 Uregistrerte biduner.....	11
3.3 Statsborgerskap.....	11
3.3.1 Naturalisering av biduner etter 2000.....	12
3.3.2 Vilkår for naturalisering	12
3.3.3 Tildeling av statsborgerskap i særlige tilfeller.....	13
3.3.4 Skilsmisse som strategi.....	13
3.4 Annen oppholdstillatelse	14
4. Sivile dokumenter og § 17-pass.....	14
4.1 Sivile dokumenter.....	14
4.2 Utstedelse av ”§ 17-pass”	15
4.2.1 Gyldighet.....	15
4.2.2 Vilkår for utstedelse av ”§ 17-pass”	16
4.3 Falske dokumenter.....	16
4.3.1 Press fra kuwaitiske myndigheter.....	17
5. Sosiale forhold	17
5.1 Tilgang til offentlige tjenester	17
5.1.1 Helsetjenester	17
5.1.2 Skolegang og høyere utdanning	17
5.2 Arbeid	18
5.3 Boligforhold	19

6.	Andre menneskerettslige forhold	19
6.1	Trakassering og vilkårlige arrestasjoner.....	19
6.2	Hvem kommer i myndighetenes søkelys?	20
6.2.1	<i>”Less than Bidun” – de uregistrerte bidunene</i>	<i>20</i>
6.2.2	<i>Meningsytring og politisk aktivitet</i>	<i>21</i>
6.2.2.1	Arrestasjoner etter demonstrasjoner i februar og mars 2011	22
6.2.3	<i>Mindre lovbrudd.....</i>	<i>23</i>
6.2.4	<i>Personer med kriminelt rulleblad.....</i>	<i>23</i>
6.3	Fysiske overgrep i forvaring.....	23
6.4	Deportasjon.....	24
6.5	Reaksjoner ved ulovlig utreise	24
6.6	Tilgang til rettsapparatet.....	25
7.	Oppsummering.....	26
8.	Referanser.....	27
8.1	Skriftlige kilder.....	27
8.2	Muntlige kilder	31

1. INNLEDNING

I Gulfstatene brukes betegnelsen *bidun* om statsløse personer. Denne betegnelsen er en forkortelse for uttrykket *bidun jinsiya* som direkte oversatt betyr ”uten statsborgerskap”. I de halvnomadiske samfunnene på den arabiske halvøya oppstod dette fenomenet som følge av statsdannelser der det europeiske statsborgerskapskonseptet ble innført.

Dette notatet gjør rede for bidun-befolkningens rettslige status, sosiale rettigheter og menneskerettslige situasjon i Kuwait. Notatet bygger dels på offentlig tilgjengelig, skriftlig informasjon og dels på muntlig informasjon innhentet fra bl.a. Human Rights Watch, Refugees International og en internasjonal organisasjon i Kuwait.

1.1 HVEM ER BIDUNENE?

Bidunene har vært bosatt i Kuwait i flere generasjoner. Til tross for varig bosetting har de likevel ikke statsborgerskap. Det er flere grunner til det. I Kuwait er ikke statsborgerskap en universell rettighet enhver kan erverve etter å ha vært bosatt i landet over tid, men snarere et privilegium man blir tildelt av landets øverste leder. Det finnes heller ingen rettslige instanser som kan overprøve myndighetene på dette punkt (Shiblak 2009a, s. 87).

Det eksakte antallet biduner i Kuwait er ukjent, men anslagene varierer fra 80 000 til 140 000 (UN Human Rights Council 2010a, s. 4). Ifølge Human Rights Watch, som publiserte en rapport om Kuwaits statsløse befolkning i juni 2011, utgjør registrerte biduner 106 000 personer. I tillegg kommer et ukjent antall som ikke er registrert (2011b, s. 11).

Bidunene skal i motsetning til kuwaitiske borgere i hovedsak være sjiamuslimer. For øvrig skiller de seg ikke fra kuwaitiske borgere, verken språklig eller kulturelt (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010; Refugees International 2010a, s. 1; Shiblak 2009a, s. 86).

1.1.1 Tre grupper

De aller fleste bidunene har nå søkt om statsborgerskap i Kuwait. Disse søkerne utgjør imidlertid en sammensatt gruppe, og deres bakgrunn er avgjørende for om de etter dagens regelverk kvalifiserer til statsborgerskap. Human Rights Watch (2011b, s. 3) deler bidunene inn i tre grupper:

1. Den første gruppen omfatter statsløse personer som kan spore sitt opphav til beduinerstammer som levde som nomader på den arabiske halvøya før nasjonalstatenes tid. Der kunne de fritt krysse grensene mellom dagens Kuwait, Saudi-Arabia, Irak og Syria. For denne gruppen var konseptet statsborgerskap fremmed og kravene til dokumentasjon av nasjonal identitet likeså. Mange så ikke betydningen av å skulle registrere seg og skaffe seg ID-dokumenter. Andre igjen ble forbigått fordi de bodde utenfor bymurene eller

var analfabeter. Resultatet var at mange ikke søkte om statsborgerskap da statsborgerskapsloven ble vedtatt i 1959.

2. Den andre gruppen omfatter personer som ble rekruttert inn i det kuwaitiske forsvaret og politiet fra nabolandene på 1960-tallet. Mange av disse gjestearbeiderne slo seg ned med sine familier på permanent basis i Kuwait, og mistet over tid forbindelse med sine opprinnelsesland. Sveriges ambassade i Kuwait rapporterte i 2000 at mange gjestearbeidere på 1970-tallet ble oppmuntret til å gi avkall på sine statsborgerskap og registrere seg som biduner i Kuwait. Dette for nettopp å få stillinger i forsvaret og i politiet, der bidunene utgjorde et flertall.
3. Den tredje gruppen omfatter barn av kuwaitiske mødre og statsløse/utenlandske fedre. Ettersom barn arver sin fars rettslige status i Kuwait, får ikke disse barna statsborgerskap selv om de er født i landet. De kan bare få statsborgerskap hvis faren dør eller foreldrene blir skilt.

Kuwaitiske myndigheter mener majoriteten av bidunene tilhører gruppe to – altså personer som kom til Kuwait på 60-tallet for å arbeide (UN Human Rights Council 2010b, s. 11). Myndighetene fastholder at disse personene skjuler sin faktiske nasjonalitet og påberoper seg statsløshet i håp om å bli kuwaitiske statsborgere. Med kuwaitisk statsborgerskap følger attraktive velferdsgoder som blant annet gratis helsetjenester og utdanning (Elias 2007; Al Bawaba News 2000). Av totalt 106 000 registrerte biduner, mener myndighetene at 42 000 er irakiske statsborgere og at 26 000 har en annen kjent nasjonalitet. Disse tallene fremkommer i en undersøkelse gjennomført av Kuwaits øverste planleggingsråd (Supreme Council of Higher Planning) i november 2010 (Human Rights Watch 2011b, s. 21).¹

1.2 BIDUN-KOMITEEN

I 1993 nedsatte myndighetene en egen komité under Innenriksdepartementet som skulle arbeide med problemstillinger knyttet til den statsløse befolkningen i landet. Komiteen fikk navnet Central Committee for Settling the Situations of Illegal Residents (CCIA), men den har også gått under navnet Executive Committee for Illegal Residents. I november 2010 ble komiteen avløst av et nytt organ; The Central System for Remedying the Status of Illegal Residents (CSRSIR). Alle disse organene har hatt mer eller mindre identiske mandater, og de omtales alle som Bidun-komiteen (Shiblak 2001; Human Rights Watch 2011b, s. 18, 26).

Bidun-komiteen har fullmakt til å forestå all registrering og oppfølging av bidunbefolkningen. Komiteen skal avgjøre søknader om naturalisering, og den har

¹ Ifølge Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) trekker myndighetene konklusjoner om annen nasjonalitet på bakgrunn av bl.a. etternavn. For eksempel vil irakiske stammenavn kunne diskvalifisere noen søkere fra kuwaitisk nasjonalitetsberettigelse. Human Rights Watch påpeker at mange biduner med irakiske navn kan spore sitt opphav til Kuwait før 1920, og slik sett ha krav på kuwaitisk statsborgerskap. I en rapport utarbeidet for UNHCR (Van Waas, s. 9) fremgår det at mange biduner tilhører stammer som har tilhold i både Irak, Syria og Saudi-Arabia. Denne kilden hevder at et ønske om å forhindre maktkamp mellom ulike stammer kan ligge bak myndighetenes ekskluderende linje. Sosiologen Abbas Shiblak, forsker ved Senter for flyktningstudier ved universitetet i Oxford, påpeker at også religiøse hensyn og et ønske om å bevare balansen til fordel for landets styrende, sunnimuslimske elite kan være ikke-uttalte faktorer bak myndighetenes politikk (Shiblak 2009b). Human Rights Watch (2011b, s. 23) viser til maktbalansen mellom stammene i landet som en grunn til at mange kuwaitere støtter myndighetenes politikk.

fullmakt til å bestemme hvilke dokumenter som skal utstedes til de bidunene som er registrert i komiteens register.

2. HISTORISK BAKTEPPE

Frem til midten av 1980-tallet hadde den statsløse befolkningen i Kuwait sosiale og økonomiske rettigheter på lik linje med landets egne statsborgere.² Bidunene utgjorde et flertall i landets politi- og forsvarsstyrker og var godt representert i alle departementene. De fikk også utstedt reisedokumenter og ID-dokumenter som identifiserte dem som biduner. Myndighetene betraktet dem som lovlige innbyggere, inkluderte dem i folketellinger og vurderte å innvilge dem statsborgerskap (Human Rights Watch 2000; Refugees International 2010b; Home Office UK 2009, s. 4).

2.1 INNSKREKNINGER AV RETTIGHETER ETTER 1985

Etter 1985 endret myndighetene innstilling til den statsløse befolkningen. Dette hadde sammenheng med implementeringen av et nytt sikkerhetsregime etter attentatforsøk mot emiren³ (Shiblak 2009a, s. 86). Med hjemmel i utlendingsloven ("Alien Residence Law") fra 1959, vedtok myndighetene en rekke forskrifter som fratok bidunene deres tidligere rettigheter. I 1986 mistet de retten til reisedokumenter, og fra og med 1987 fikk de verken fornyet førerkort eller registrert kjøretøy. Samtidig ble de fratatt retten til utdanning, og myndighetene påla også private skoler å kreve gyldige oppholdstillatelser ved opptak av nye elever. Dette ble i 1988 utvidet til også å gjelde universiteter. Videre ble statlig ansatte biduner (med unntak av de som hadde stillinger i politiet og i forsvaret) som ikke kunne fremvise pass (enten kuwaitisk eller av annen nasjonalitet) sagt opp fra sine stillinger (Human Rights Watch 2000).

2.2 SITUASJONEN ETTER GULF-KRIGEN

Etter Iraks invasjon av Kuwait i 1990, inntok myndighetene en mistenksom holdning overfor bidun-befolkningen, og flere innskrenkninger av deres rettigheter fulgte. Et stort antall biduner som hadde søkt tilflukt i Irak⁴, ble etter okkupasjonen nektet retur til Kuwait. Mens det ved inngangen til 1990-tallet skal ha vært mer enn 220 000 biduner i landet, var tallet redusert til om lag 120 000 i 2001 (Shiblak 2001).

Enda flere statlig ansatte biduner ble i denne perioden sagt opp, nå også de som hadde stillinger i politiet og i forsvaret. Myndighetene sluttet også å utstede sivile dokumenter som fødselsattester, ID-kort, førerkort og ekteskapsattester til denne befolkningen. Dette gjorde det svært vanskelig for bidunene å skaffe seg annet arbeid, og mange måtte igjennom langvarige sikkerhetskontroller før

² Med unntak av stemmerett.

³ Islamistiske jihadister skal ha påtatt seg ansvaret for attentatforsøket.

⁴ De hadde ikke reisedokumenter og fikk derfor ikke komme inn i andre land enn Irak, som i og med okkupasjonen hadde erklært Kuwait som del av Irak. Se Human Rights Watch 2011b, s. 14.

Innenriksdepartementet omsider klarerte noen av dem og lot en liten gruppe få vende tilbake til arbeidsplassene sine (Human Rights Watch 2000).

2.3 BEGRENSET REFORMVILJE PÅ 2000-TALLET

Den 27. juni 2000 avsluttet myndighetene en ny, obligatorisk registrering av landets bidun-befolkning. I medhold av endringer i statsborgerskapsloven (fra mai 2000), skulle denne registreringen danne grunnlag for naturalisering av bidun-befolkningen. En lov av 3. juni 2000 (lov nr. 22) tillater naturalisering av inntil 2000 biduner hvert år, men vilkårene er vanskelig å oppfylle (Shiblak 2001; Shiblak 2009a, s. 88).

Kuwaitis statsløse befolkning har enkelte støttespillere i nasjonalforsamlingen som sikrer at deres situasjon blir satt på agendaen. I juli 2006 ble det opprettet en komité i nasjonalforsamlingen som skulle se på spørsmål knyttet til bidunenes status (Refugees International 2007a). Komiteen har anbefalt myndighetene å innvilge bidunene enkelte rettigheter (U.S. Department of State 2007), men ifølge Refugees International (2010a, s. 5) har ikke komiteens arbeid gitt konkrete resultater. Nylig ble det fremmet et lovforslag om å gi bidunene sivile rettigheter og ID-dokumenter, men ikke statsborgerskap. Dette lovforslaget har foreløpig ikke blitt vedtatt av nasjonalforsamlingen (Al Watan Daily 2010).

I etterkant av bidun-demonstrasjoner vinteren 2011 (se punkt 6.2.1.1), annonserte kuwaitiske myndigheter i mars samme år at de ville innvilge den statsløse befolkningen enkelte rettigheter. Lederen for bidun-komiteen uttalte at en ny pakke bestående av elleve grunnleggende rettigheter – herunder retten til sivile dokumenter, utdanning, helsetjenester og arbeid – ville bli beskyttet i nye forordninger (Human Rights Watch 2011b, s. 12, 22). Foreløpig har imidlertid ikke disse lovnadene ledet til konkrete handlinger.

3. RETTSLIG STATUS

3.1 GENERELT

Kuwaitiske myndigheter betegner bidunene som illegale innbyggere i Kuwait (UN Human Rights Council 2010b, s. 11). Uten verken kuwaitisk eller annet statsborgerskap får de ikke formell oppholdstillatelse i landet (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010).

Imidlertid tolererer myndighetene i praksis deler av bidun-befolkningen i større eller mindre grad. De som kan dokumentere lang tilknytning til Kuwait har en faktisk, om enn ikke enkelt oppnåelig, mulighet til å bli naturalisert og vil ha større muligheter til å leve et anstendig liv i landet.

For det store flertall biduner fremstår likevel myndighetenes behandling av dem som vilkårlig. De som klarer seg best er ifølge Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) de som har mulighet til å kjøpe seg private tjenester eller betale bestikkelser, og de som har gode personlige forbindelser.

I en e-post til Landinfo (desember 2010) uttaler en representant for en internasjonal organisasjon i Kuwait at det nettopp er personlige forbindelser som avgjør hvordan den enkelte bidun til syvende og sist har det i Kuwait:

All seem to suffer from the same standards of treatment, whether they are documented or not. Again, though the grand majority are quite impoverished and have no access to basic rights, there are some who are living very well. It depends on the connections of the person.

3.2 REGISTRERING AV BIDUNER

Kuwait holdt sine første tre folketellinger i 1957, 1963 og 1965. Deretter har det vært avholdt folketellinger i landet hvert femte år. I tellingen frem til den som ble avholdt i 1985, ble den statsløse befolkningen registrert som biduner. Fra og med 1990 ble de utelatt fra tellingene (Shiblak 2001).

Som nevnt under punkt 2.3, startet myndighetene ved Bidun-komiteen en ny registrering av bidun-befolkningen i 2000. De som var registrert i folketellingen fra 1965 og deres etterkommere kunne på dette grunnlag søke om naturalisering. De som ikke kunne dokumentere sin tilhørighet til Kuwait (gjennom folketellingen fra 1965), ble tilrådet å fremlegge dokumentasjon på annen nasjonalitet for å avklare sitt oppholdsgrunnlag i Kuwait (Human Rights Watch 2000).

Da tidsfristen for å registrere seg utløp den 27. juni 2000, hadde 80 000 biduner henvendt seg til Bidun-komiteen og lagt inn søknad om naturalisering (IRB Canada 2002). Ifølge Human Rights Watch (2011b, s. 4, 59) skal det nå foreligge 106 000 uavklarte statsborgerskapssøknader fra biduner. Komiteens vedtak kan ikke påklages.

3.2.1 Bidunenes ID-kort - sikkerhetskortet

Biduner skal i teorien få utstedt et grønt ID-kort når de registrerer seg ved Bidun-komiteen. Dette kortet betraktes ikke som et legalt ID-kort, men er kun et bevis på at man har registrert en sak hos kuwaitiske myndigheter (Sveriges ambassade i Riyadh 2008). Ifølge kuwaitiske grensemyndigheter (møte i Oslo, oktober 2007) har imidlertid dette kortet de facto blitt brukt som et ID-kort. Kortet beskytter biduner mot å bli utvist (en vanlig konsekvens for borgere av andre land som har brutt oppholdsvilkårene i Kuwait), og det er også påkrevd for å få tilgang til enkelte tjenester myndighetene tilbyr bidun-befolkningen (Human Rights Watch 2011b, s. 5).

ID-kortet betegnes også som et sikkerhetskort. I det ligger det at Bidun-komiteen registrerer opplysninger om de enkelte bidunene i arbeidet med å vurdere deres statsborgerskapssøknader. Komiteen samler informasjon fra bl.a. etterretningskilder for å avklare om en søker kan ha en annen nasjonalitet og for å kunne ta stilling til om vedkommende utgjør en sikkerhetsrisiko for landet. På bakgrunn av slik informasjon vurderes også andre forespørsler den enkelte søker måtte legge frem for komiteen (Human Rights Watch 2011b).

ID-kortet må fornyes med jevne mellomrom, de er vanligvis gyldige i ett eller to år, men noen er også gyldige i fjorten måneder (Internasjonal organisasjon i Kuwait, e-post desember 2010). Det kan imidlertid være en svært omstendelig prosess å få utstedt nye kort, og ikke alle får fornyet kortene sine. Biduner Refugees International

(2008a) har snakket med sammenligner prosessen rundt fornyelse av ID-kort med avhørsliknende prosedyrer hvor den enkelte søkers tilknytning til Kuwait blir satt i tvil. Til Human Rights Watch (2011b, s. 20) opplyser en bidun følgende:

When you want to apply for the green card, they [the security officers at the committee] take you for a private interview. They will start asking questions. They will tell you about your nationality. [They will say] "We have in our system that even your father has Iranian nationality." They will ask you about your history – your uncle, grandfathers, grandmothers. [They will say] "He is Iraqi, why didn't you take Iraqi [nationality]? They will say "we will not give you nationality. If you want to fly from Kuwait to Iraq to get that passport, we will help you with that. Then you close your file with us."

Ifølge en internasjonal organisasjon i Kuwait (e-post, desember 2010) vil det å ha gode, personlige kontakter spille en vesentlig rolle for hvorvidt man får utstedt disse kortene. Dette er i tråd med hva en bidun har opplyst til Human Rights Watch (2011b, s. 20): "If you have *wasta* [connections], they will issue you a green card immediately. If you don't have any power, any *wasta*, then they will not do it".

Søkere må avlegge fingeravtrykk, ta DNA-prøver, fremlegge underlagsdokumentasjon og betale en avgift på KWD 82 (USD 396) for å få fornyet ID-kortene sine. Kortet inneholder et tolvstifret nummer, personens navn og har anmerkningen "ukjent statsborgerskap" (Kuwaitiske grensemyndigheter, møte i Oslo oktober 2007).

3.2.2 Uregistrerte biduner

Statsløse personer som ikke får utstedt sikkerhetskort av Bidun-komiteen betegnes som uregistrerte biduner (Human Rights Watch 2011b, s. 5). Denne gruppen omfatter personer som aldri har fått utstedt sikkerhetskort og personer som ikke får fornyet sikkerhetskortene sine.

Årsaken til at noen ikke får fornyet sikkerhetskortene sine er som regel at Bidun-komiteen mener de har en annen nasjonalitet. I mange tilfeller skyldes dette at biduner selv har gått til anskaffelse av falske nasjonalitetspass fra andre land (se punkt 4.3) (Human Rights Watch, e-post juli 2011). Slik Landinfo forstår det kan man også bli nektet fornyelse av sikkerhetskort dersom man har sikkerhetsanmerkninger eller har begått lovbrudd i Kuwait.

De som ikke får fornyet sikkerhetskortene sine blir ifølge Human Rights Watch (e-post, juli 2011) strøket fra komiteens register og får samtidig endelig avslag på sine søknader om statsborgerskap. De mister også muligheten til å oppnå kuwaitisk statsborgerskap i fremtiden.

Uregistrerte biduner får ingen identifikasjonspapirer av kuwaitiske myndigheter. Ifølge Human Rights Watch (2011b, s. 16) er det uklart hvor mange personer det kan være snakk om. Vi har ikke funnet kilder som kan anslå antallet.

3.3 STATSBOGERSKAP

Den kuwaitiske statsborgerskapsloven skriver seg fra 1959. Personer som hadde vært bosatt i Kuwait siden før 1920 og som kunne dokumentere varig bosetting i landet frem til statsborgerskapsloven ble vedtatt, fikk status som statsborgere. Kun en

tredjedel av landets innbyggere ble anerkjent som statsborgere. En annen tredjedel fikk innskrenkede statsborgerlige rettigheter, mens den siste tredjedelen ble klassifisert som *bidun jinsiya*; altså personer uten statsborgerskap (Refugees International 2010b).

Inntil lov nr. 22 av 3. juni 2000 ble vedtatt, har biduner generelt sett ikke blitt innvilget statsborgerskap.

3.3.1 Naturalisering av biduner etter 2000

I 2007 opplyste det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State) at i alt 10 600 biduner hadde blitt naturalisert i medhold av lovendringene fra juni 2000. Ifølge den samme kilden (U.S. Department of State 2010) fikk imidlertid ingen biduner innvilget statsborgerskap i 2009. Dette er i samsvar med informasjon fra Refugees International (som sitert i Saeid 2010b) som fastslår at ingen biduner ble naturalisert i 2009 og 2010. I 2008 derimot skal 573 biduner ha fått kuwaitisk statsborgerskap (U.S. Department of State 2010).

3.3.2 Vilkår for naturalisering

I samtale med kuwaitiske grensemyndigheter i oktober 2007, fikk Landinfo informasjon om hvilke vilkår som må være oppfylt før man kan bli naturalisert. Søkere må

- være registrert som ”person med ukjent statsborgerskap” i 2000-registeret
- enten være etterkommer etter biduner som var folkeregistrert i 1965, eller selv være folkeregistrert i 1965
- ha plettfriandel
- ha sikkerhetspass fra Innenriksdepartementet
- ikke ha lojalitet til andre land enn Kuwait
- ikke ha nær slekt i Irak, Iran eller Syria
- ikke ha annet statsborgerskap
- bevise kuwaitisk opphav gjennom en DNA-test (Kuwaitiske grensemyndigheter, møte oktober 2007; Sveriges ambassade i Kuwait 2000).

Ifølge kuwaitiske myndigheter er det 34 000 biduner som kvalifiserer til statsborgerskap (Human Rights Watch 2011b, s. 21). Dette er personer som er registrert i folketellingen fra 1965 samt deres etterkommere. Lederen for Bidunkomiteen uttalte til Kuwait Times i februar 2011 at disse personene skulle få sine søknader grundig behandlet, og at særlige hensyn skulle gis til barn av krigsfanger, martyrer og militært personell. Komitelederen understreket imidlertid at innvilgelse av statsborgerskap bygger på en individuell helhetsvurdering: ”The decision to grant citizenship will be based on individuals’ good conduct and confirmation that they have not been involved in “indecent or treasonous acts” (Kuwait Times 2011b).

Sosiologen Abbas Shibliak, forsker ved Senter for flyktningstudier ved universitetet i Oxford, bidro i 2009 til et komparativt forskningsprosjekt om statsløshet. Ifølge Shibliak (2009a, s. 88) har ikke prosessen rundt behandlingen av bidunenes

statsborgerskapssøknader vært gjennomslått. Biduner som ikke kan fremlegge et sikkerhetspass, altså en erklæring fra kuwaitiske myndigheter om at de ikke utgjør en sikkerhetsrisiko for landet, kan få avslag på sin søknad. Dette gir rom for vilkårlige beslutninger. Myndighetene legger stor vekt på spørsmål om lojalitet og sikkerhet i vurderingen av søkerens berettigelse til naturalisering. Etter den irakiske okkupasjonen har myndighetene stilt spørsmålstegn ved bidun-befolkningens lojalitet til Kuwait, og hevder at mange av dem opprinnelig er irakere.

De som får avslag på sine søknader om naturalisering har heller ikke mulighet til å anke beslutningene til domstolene. Tildeling av statsborgerskap er i henhold til kuwaitisk lov et suverent statsanliggende som ikke kan prøves for domstolene (Shiblak 2009a, s. 87). Tre av de bidunene som ble intervjuet i forbindelse med det ovennevnte forskningsprosjektet, og som alle var registrert i folketellingen fra 1965, hadde fått avslag på søknadene sine uten begrunnelse. Blant dem som har fått statsborgerskap skal de fleste være eldre innbyggere som tidligere har hatt sosiale og økonomiske rettigheter i Kuwait. Unge biduner har ifølge Shiblak gjennomgåene fått avslag på sine søknader (Shiblak 2009a, s. 89, 91).

Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2010) kan også en søknad bli avslått dersom et familiemedlem av søkeren har sikkerhetsanmerkninger eller kriminelt rulleblad.

I 2003 annonserte kuwaitiske myndigheter (som referert i IRB Canada 2005) at følgende grupper kunne søke om statsborgerskap:

- sønner av statsløse fedre og kuwaitiske mødre
- statsløse personer som har mannlige slektninger med statsborgerskap
- statsløse kvinner gift med kuwaitiske statsborgere

Landinfo har ikke informasjon om hvorvidt disse gruppene faktisk har fått innvilget statsborgerskap.

3.3.3 Tildeling av statsborgerskap i særlige tilfeller

Det finnes generelle regler for tildeling av statsborgerskap i særlige tilfeller. Disse reglene kan også komme bidun-befolkningen til gode. Man kan for eksempel belønnes med statsborgerskap dersom man har utmerket seg gjennom sine ytelser til Kuwait. Statusen ”martyr”, eller mer presist, ”de som med ære kjempet for Kuwait”, deles ut ganske bredt, og omfatter bl.a. vitenskapsfolk, personer som har donert til for eksempel byggeprosjekter og militært personell. Personer som har deltatt i væpnet kamp for Kuwait (for eksempel under den irakiske invasjonen i 1990), kan på samme måte få statsborgerskap (Kuwaitiske grensemyndigheter, møte i Oslo oktober 2007).

Det kuwaitiske forsvarsdepartementet skal i 2004 ha gitt statsborgerskap til 400 biduner som kjempet for Kuwait da landet ble invadert av Irak i 1991 (IRB Canada 2005).

3.3.4 Skilsmisse som strategi

I Kuwait erverves statsborgerskap gjennom far. Det betyr at barn av statsløse fedre og kuwaitiske mødre arver fars statsløse identitet. Barn av en skilt kuwaitisk kvinne

arver imidlertid mors statsborgerskap. Skilsmisse blir således et redskap noen biduner tyr til for å sikre barna statsborgerlige rettigheter (Refugees International 2007a; Human Rights Watch 2011b, s. 44).

Ifølge Rania Maktabi (e-post, november 2010), statsviter og førstelektor ved Høgskolen i Østfold⁵, har ekteskap mellom kuwaitiske borgere og statsløse personer lenge vært vanlig. I mange familier vil det derfor være slik at bare noen har kuwaitisk statsborgerskap.

3.4 ANNEN OPPHOLDSTILLATELSE

Som nevnt innledningsvis mener kuwaitiske myndigheter at 42 000 biduner er irakiske statsborgere og at 26 000 har en annen uavklart nasjonalitet. De avviser med andre ord at dette er statsløse personer (Human Rights Watch 2011b, s. 20-21).

I november 2010 kunngjorde myndighetene at disse personene hadde tre år på å avklare sitt oppholdsgrunnlag i Kuwait. Myndighetene krever at de dokumenterer sin "faktiske nasjonalitet" ved å fremlegge pass eller annen dokumentasjon på statsborgerskap i et annet land. Biduner risikerer å bli straffeforfulgt og i verste fall deportert dersom de ikke innfrir myndighetenes krav (Human Rights Watch 2011b, s. 21).

De som dokumenterer annen nasjonalitet vil ha mulighet til å få innvilget en femårs oppholdstillatelse i Kuwait. Ifølge lederen for Bidun-komiteen gjelder imidlertid dette særlig de som kan dokumentere at deres familie har vært bosatt i landet i perioden 1965-1979 (Kuwait Times 2011b).

4. SIVILE DOKUMENTER OG § 17-PASS

4.1 SIVILE DOKUMENTER

Statsløse personer har store problemer med å få utstedt fødselsattester, ekteskapsattester og dødsattester i Kuwait. Før dokumentene kan utstedes må de innhente tillatelse fra Bidun-komiteen, hvilket ikke er en formalitet. Dersom komiteen mistenker at søkeren har en annen nasjonalitet, kan den avslå søknaden. Hvis søkeren "innrømmer" annen nasjonalitet, fremlegger pass og får innvilget oppholdstillatelse, vil han/hun kunne få utstedt dokumenter som andre utlendinger med oppholdstillatelse i Kuwait (Human Rights Watch 2011b, s. 25-28).

Sykehusene utsteder fødselskunngjøringer ("birth declarations") til alle nyfødte barn. Dette er et midlertidig dokument som kun oppgir kjønn og ikke navn. En slik kunngjøring skal overleveres til det kuwaitiske helsedepartementet som utsteder de faktiske fødselsattestene. Dette gjelder imidlertid ikke for biduner, da foreldrene i

⁵ Rania Maktabi har blant annet studert statsborgerskapsspørsmål i Kuwait.

mange tilfeller verken har ekteskapsattester eller påkrevde identifikasjonspapirer (Refugees International 2008a; 2010b).⁶

For utstedelse av ekteskapsattester må bidunene gå rettens vei og bevise at de faktisk er gift (Refugees International 2007b, s. 6). Biduner opplyser til Human Rights Watch (2011b, s. 28) at de kan reise fiktive saker mot sine ektefeller eller deres familiemedlemmer for å få rettslig gyldig dokumentasjon på at de er gift: "When we want to get married we raise a case against our [prospective] wife, or her father. The judge will ask "is this your wife?" and we say "yes" and then we have an official court document proving the relationship".

Heller ikke regulære førerkort utstedes til statsløse personer. Biduner kan imidlertid få utstedt førerkort som identifiserer dem som illegale innbyggere. Disse førerkortene har kun to års gyldighet, i motsetning til regulære førerkort som har ti års gyldighet. Biduner må avlegge fingeravtrykk for å få utstedt slike førerkort (Refugees International 2007b, s. 9, 11, 14).

4.2 UTSTEDELSE AV "§ 17-PASS"

Biduner kan få utstedt midlertidige reisedokumenter etter søknad. I medhold av § 17 i den kuwaitiske passloven, kan slike reisedokumenter utstedes til ikke-kuwaitere for å muliggjøre utreise fra Kuwait. I motsetning til hva som var tilfelle før 1985, utstedes ikke disse reisedokumentene lenger på regelmessig basis. Paragraf 17-pass er grå (IRB Canada 2001).

Reisedokumentene utstedes på ulike grunnlag; i teorien kan de utstedes til biduner i forbindelse med

- offisielle, statlige oppdrag i utlandet
- medisinsk behandling i utlandet
- studieopphold i utlandet
- årlige pilegrimsreiser til Saudi-Arabia (Home Office UK 2009, s. 5).

Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State, e-post oktober 2010) er det søknadene om utreise til Saudi-Arabia i forbindelse med *haji* - den årlige pilegrimsfeiringen - som i hovedsak innvilges. Myndighetene hevder selv at de tillater utreiser i forbindelse med medisinsk behandling, studier og pilegrimsfeiring (Human Rights Council 2010b, s. 12).

Det skal ha blitt utstedt 18 000 reisedokumenter til biduner i 2008, og omtrent like mange i 2009. Ved utgangen av september 2010 var imidlertid tallene betraktelig redusert (U.S. Department of State, e-post oktober 2010).

4.2.1 Gyldighet

Paragraf 17-pass gir i utgangspunktet innehaveren rett til å returnere til Kuwait innen en satt utløpsdato. Ifølge en internasjonal organisasjon i Kuwait (e-post, desember 2010) utstedes disse passene nå med en gyldighet på ett år. Før 2010 hadde passene

⁶ Ifølge Charlotte Ponticelli i Refugees International (Ponticelli 2010b) kan man få utstedt fødselsattester dersom man som foreldre er villige til å la seg oppføre som "ikke-kuwaitere".

ulik gyldighetstid; ett år, tre år og fem år. Denne kilden kunne imidlertid ikke si med sikkerhet hvorvidt det nå kun utstedes pass med ett års gyldighet.

En representant for Human Rights Watch som Landinfo snakket med i desember 2010, understreket at det ikke er uvanlig at disse passene inndras før utløpsdato. Verken denne kilden eller den internasjonale organisasjonen i Kuwait (e-post, desember 2010) kjente imidlertid til at pass skal ha blitt inndratt mens innehaveren har vært i utlandet.

Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2007) må biduner overlevere reisedokumentet til myndighetene ved ankomst Kuwait etter et utenlandsopphold. Neste gang de ønsker utreise, må de ifølge denne kilden søke Innenriksdepartementet om tillatelse til å få reisedokumentet tilbake (forutsatt at det fremdeles er gyldig). På denne bakgrunn kan det synes som om § 17-pass bare tillater én utreise og retur til Kuwait.

4.2.2 Vilkår for utstedelse av "§ 17-pass"

For å få utstedt § 17-pass må biduner først innhente tillatelse fra Bidun-komiteen. Uregistrerte biduner får ikke utstedt reisedokumenter (Human Rights Watch 2011b, s. 29-30). For øvrig kan vilkårene for utstedelse variere fra sak til sak. En søker kan for eksempel bli bedt om å fremlegge en fødselsattest eller et sivilt ID-kort (ikke sikkerhetskortet). Videre vil det å ha en referanse – en kuwaitisk statsborger som støtter en persons søknad om reisedokument – kunne ha betydning for utfallet av søknaden. Enkelte kilder hevder at slike referanser er helt avgjørende for å få utstedt reisedokumenter (IRB Canada 2001).

Biduner må også begrunne hvorfor de ønsker utreise og dokumentere eventuelle behov for medisinsk behandling (Human Rights Watch 2000).

4.3 FALSKE DOKUMENTER

For å forenkle tilværelsen og skaffe seg formell oppholdstillatelse⁷ i Kuwait, går noen biduner til anskaffelse av falske pass. Tilgangen på falske pass er god i Kuwait; man kan bl.a. få kjøpt pass fra land som Somalia, Jemen, Eritrea og Den dominikanske republikk (Lynch & Barbieri 2007). Det er ikke uvanlig at personer i en og samme familie har både dominikanske og eritreiske identifikasjonspapirer (Refugees International 2008a).

Når de falske passene utløper, vil de færreste få dem fornyet. Uten pass får man heller ikke fornyet den femårige oppholdstillatelsen i Kuwait, hvilket innebærer at man regnes som en illegal innvandrer. Personer som har oppgitt annen nasjonalitet vil også miste muligheten til å få utstedt ID-kort fra Bidun-komiteen (Saeid 2010a). I praksis står man da uten noen form for dokumentasjon på hvem man er, hvilket vil gjøre tilværelsen svært vanskelig.

Det rapporteres også om at flere biduner forsøker å skaffe seg falske, kuwaitiske dokumenter for å få øke sine sjanser til å bli naturalisert (U.S. Department of State 2007).

⁷ For å få en slik tillatelse må man skaffe seg en kuwaitisk sponsor, dvs. en arbeidsgiver med et konkret jobbtillbud.

4.3.1 Press fra kuwaitiske myndigheter

Flere kilder rapporterer at Bidun-komiteen legger press på biduner om å gå til anskaffelse av andre nasjonalitetspass. Biduner kan bli presset til å underskrive erklæringer om at de oppgir sine krav til kuwaitisk statsborgerskap (Human Rights Watch 2010a; Shiblak 2001). De som gir etter for dette presset, blir strøket fra Bidun-komiteens register og mister muligheten til å oppnå kuwaitisk statsborgerskap i fremtiden. Det gjør også deres familiemedlemmer (U.S. Department of State 2007).

5. SOSIALE FORHOLD

5.1 TILGANG TIL OFFENTLIGE TJENESTER

Uten reell oppholdstillatelse i Kuwait har ikke biduner tilgang til kostnadsfrie, offentlige tjenester som skolegang/utdanning og helsetjenester. Utenlandske gjestearbeidere med formell arbeidstillatelse, har flere rettigheter enn landets statsløse befolkning.

5.1.1 Helsetjenester

Kostnadsfrie helsetjenester er forbeholdt kuwaitiske statsborgere. Reseptbelagt medisin er i stor grad subsidiert av regjeringen, men uten statsborgerskap kan man ikke dra nytte av dette godet (Refugees International 2010a, s. 3).

Biduner som har sikkerhetskort kan kjøpe rimelig helseforsikring gjennom en statlig forsikringsordning. Imidlertid opplyser flere biduner til Human Rights Watch (2011b, s. 39) at denne forsikringen ikke dekker faktiske helsekostnader og at de ikke har råd til verken medisiner eller operasjoner.

Myndighetene har videre etablert et fond som skal subsidiere helsekostnader til statsløse barn (UN Human rights Council 2010b, s. 12). I mai 2009 besluttet Helsedepartementet at barn av kuwaitiske mødre og statsløse fedre skulle få gratis tilgang til offentlige helseklinikker i landet. Dette tilbudet varer bare frem til barna når myndighetsalder. Biduner som lider av funksjonshemming fikk på samme tidspunkt gratis tilgang til helseklinikker (U.S. Department of State 2010).

Biduner som ikke har sikkerhetskort må ifølge Human Rights Watch (2011b, s. 39-40) dekke alle helserelaterte utgifter selv. Flere uregistrerte biduner opplyser til Human Rights Watch at de må oppsøke dyre, private klinikker for å få behandling, da de ofte blir avvist ved offentlige helseklinikker.

5.1.2 Skolegang og høyere utdanning

Gratis skolegang i offentlige skoler er forbeholdt kuwaitiske statsborgere. De fleste biduner må sende barna i private skoler, som koster mellom 250-450 KWD årlig (Human Rights Watch 2010b; 2011b, s. 33).

I 2004 tok et medlem av kongefamilien initiativ til å opprette et fond som skulle dekke kostnadene for bl.a. statsløse barns skolegang i private skoler. Fondet dekker

skoleutgiftene for en del statsløse barn, men ikke alle, og pengestøtten rekker kun til de rimeligste privatskolene. Disse skolene har gjerne et dårligere undervisningstilbud. (U.S. Department of State 2007; Human Rights Watch 2011b, s. 33-36). Ifølge Human Rights Watch (2011b, s. 31, 33) kan ikke uregistrerte biduner søke om støtte fra dette fondet, og de barna som ikke består eksamen eller som har foreldre med sikkerhetsanmerkninger i Bidun-komiteens register, mister også denne pengestøtten.

De som har arbeid i offentlig sektor er heldigere stilt. Forsvaret betaler skolegangen til barn av biduner som er ansatt i militæret, mens ansatte i departementene får dekket barnas skolekostnader gjennom et veldedig fond (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010). Dette fondet ble opprettet i 2003 og administreres av Utdanningsdepartementet. Ifølge kuwaitiske myndigheter kan biduner som er ansatt i departementene kostnadsfritt sende barna sine i offentlige skoler (UN Human rights Council 2010b, s. 11). Barn av kuwaitiske mødre og statsløse fedre vil ifølge britiske utenriksmyndigheter (som referert i Home Office UK 2009, s. 6-7) også ha krav på gratis skolegang i offentlige skoler.

Biduner har i utgangspunktet ikke tilgang til offentlige, høyere utdanningsinstitusjoner (Refugees International 2007b, s. 4). Pga. begrensede inntektsmuligheter (se punkt 5.2 om arbeid) vil noen biduner ha vanskeligheter med å betale for høyere utdanning ved private institusjoner. I 2007 reserverte myndighetene 100 plasser ved Universitetet i Kuwait til biduner med kuwaitiske mødre (Refugees International 2008a). Ifølge Human Rights Watch (2011b, s. 36) vil ikke statlige universiteter akseptere studenter som ikke kan dokumentere sin nasjonalitet. Inntaksreglementet ved Universitetet i Kuwait sier eksplisitt at personer med to statsløse foreldre ikke kan immatrikuleres.

5.2 ARBEID

Som illegale innbyggere har biduner i utgangspunktet ingen rett til arbeid, verken i offentlig eller privat sektor. Uten å kunne fremvise kuwaitisk eller annet nasjonalitetspass får de ingen formell arbeidstillatelse (Human Rights Watch 2011b, s. 27; Lynch 2010). Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2010) er det særlig yngre biduner som har problemer med å skaffe seg arbeid. Bidunenes illegale status gjør dem også sårbare for utnyttelse på arbeidsmarkedet (Refugees International 2010b).⁸

I denne situasjonen vil mange biduner være henvist til det svarte arbeidsmarkedet. Enkelte private arbeidsgivere ansetter også biduner selv om de risikerer å bli bøtelagt for dette (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010). Imidlertid opplyser Human Rights Watch i en rapport publisert i juni 2011 (s. 38) at myndighetene nå i mindre grad håndhever forbudet mot å ansette biduner i privat sektor. Samtidig påpekes det at mulighetene til å leve av eget foretak blir begrenset av lovens krav om at man må ha sivilt ID-kort for å kunne eie fast eiendom og for å få tillatelse til å starte foretak (s. 6, 39).

⁸ Det kuwaitiske Røde Halvmåne distribuerer annenhver måned mat til et begrenset antall statsløse familier som har vanskeligheter med å livnære seg selv. Organisasjonen distribuerer også klær under Ramadan (Refugees International 2007b).

I de senere år har myndighetene i økende grad også akseptert ansettelser av biduner i offentlige stillinger, blant annet innenfor skole- og helsevesen og i det militære (U.S. Department of State 2010; UN Human Rights Council 2010a, s. 4). Noen av dem som ble sagt opp etter den irakiske okkupasjon har også fått jobbene sine tilbake (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010).

Ifølge Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) vil de som har kuwaitiske statsborgere i familien lettere kunne skaffe seg arbeid.

5.3 BOLIGFORHOLD

Ifølge Refugees International (2007a; 2007b) bor de fleste bidunene i kummerlige boliger i Sulaibiya og Jahra utenfor Kuwait City. Noen bor også i bydelen Jilib ash-Shuyukh i Kuwait City og i Ahmadi, 20 km sør for hovedstaden.

Noen av boligprosjektene i Jahra ble satt opp for 30 år siden, og var forbeholdt ansatte i forsvars- og innenriksdepartementene. Disse boligene er omtrent 180 kvadratmeter store og huser i mange tilfeller familier på fire generasjoner. Med mindre noen i familien har stillinger i et regjeringsdepartement, må leieforholdet registreres i en kuwaitisk statsborgers navn (Refugees International 2007a; 2007b).

Jahra blir også omtalt som et slumområde, hvor mange biduner bor i skur av bølgeblikk (Ponticelli 2010a; World Focus 2009).

6. ANDRE MENNESKERETTSLIGE FORHOLD

6.1 TRAKASSERING OG VILKÅRLIGE ARRESTASJONER

Landinfo har etter forespørsel forsøkt å innhente informasjon om hvorvidt biduner utsettes for vilkårlige arrestasjoner i Kuwait.

Det foreligger lite informasjon om dette temaet. Flere kilder viser til at trakassering og vilkårlige arrestasjoner av biduner forekommer (Britiske utenriksmyndigheter som referert i Home Office UK 2009, s. 6; U.S. Department of State 2010; Shiblak 2009a, s. 88), men utdyper i liten grad forholdene nærmere. Det synes derfor noe uklart hvilket omfang slike overgrep har.

Sosiologen Abbas Shiblak (2009a, s. 88) er mer konkret i sin fremstilling av situasjonen. Etter å ha vært i Kuwait i april 2009, skrev han at biduner daglig utsettes for overgrep fra politiet: "[...] now they are harassed on a daily basis by the police, rounded up at checkpoints and subjected to ill-treatment."

På grunn av mangelfull informasjon, kontaktet Landinfo Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) og Refugees International (e-post, januar 2011). På direkte spørsmål om overgrep og vilkårlige arrestasjoner forekommer, svarte representanten Priyanka Motaparthi bekreftende. Motaparthi viste til at både kortvarige arrestasjoner (noen få timer) og lengre fengslinger forekommer. Maureen Lynch i Refugees International bekrefter også overfor Landinfo at biduner utsettes for denne typen overgrep (e-post, januar 2011).

I henhold til tall fra Det Internasjonale Røde Kors (ICRC)⁹ (som gjengitt i Lynch & Barbieri 2007) satt mellom 4 og 15 biduner i forvaring i 2007. Mange av disse ser imidlertid ut til å være løslatt.¹⁰ Landinfo har ikke tilgang til nyere tall.

6.2 HVEM KOMMER I MYNDIGHETENES SØKELYS?

Priyanka Mothaparthi i Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) understreker at det er vanskelig å danne seg et entydig bilde av hvem som typisk vil være utsatt for trakassering eller overgrep fra myndighetene. Organisasjonen viser til at "vanlige" biduner kan bli rammet av kortvarige arrestasjoner (noen få timer), mens mer langvarige fengslinger bl.a. har funnet sted i etterkant av demonstrasjoner. Maureen Lynch i Refugees International bekrefter informasjonen fra Human Rights Watch, og skriver i en e-post til Landinfo (januar 2011): "there is generally no rhyme or reason to when, why or how stateless persons may be harassed, arrested, ill-treated or exploited, but they certainly are".

Forhold som *kan* gjøre en statsløs person mindre utsatt for overgrep er etter Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) oppfatning

- dokumentasjon av tilknytning til Kuwait
- besittelse av sikkerhetskort
- personlige forbindelser
- familiemedlemmers posisjon, status og arbeidsforhold.

6.2.1 "Less than Bidun" – de uregistrerte bidunene

Uregistrerte biduner (altså personer som ikke er registrert i Bidun-komiteens register og som ikke har sikkerhetskort) kan være spesielt utsatt for myndighetsreaksjoner. De som da heller ikke er i besittelse av falske ID-dokumenter står i fare for å bli arrestert og deportert (Human Rights Watch 2011b, s. 21-22)

I en artikkel i kuwaitisk media (Saeid 2010a), opplyser en statsløs far at hans sønner, som ikke har noen former for identifikasjonspapirer, er utsatt for arrestasjoner. Faren fikk problemer etter at hans falske, syriske pass utløp, hvorpå han ikke fikk fornyet sin oppholdstillatelse i Kuwait. Etter å ha "innrømmet" syrisk nasjonalitet fikk han heller ikke utstedt sikkerhetskort fra Bidun-komiteen, hvilket vanskeliggjør situasjonen hans ytterligere.

Refugees International (e-post, januar 2011) understreker at personer med utgåtte, falske pass kan være spesielt sårbare for overgrep, og karakteriserer slike personer som "less than bidun". En statsløs familie organisasjonens representanter møtte

⁹ Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2007) har ICRC tilgang til bestemte kategorier av fengslede, bl.a. biduner.

¹⁰ I en rapport fra 2008 opplyser Refugees International at et titalls biduner ble løslatt fra forvaring i 2007, men at én statsløs mann som hadde sittet i forvaring i flere år uten lov og dom fortsatt ble holdt fengslet (Refugees International 2008a). Den 7. juli 2009 skal denne mannen (Ahmad al-Shammari) ha blitt løslatt fra Taliha deportasjonssenter (U.S. Department of State 2010). Ifølge Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) ble al-Shammari dumpet ved den irakiske grensen da han ble løslatt. Human Rights Watch kunne ikke si hva som opprinnelig var bakgrunnen for fengslingen.

under sitt besøk i Kuwait i april 2010, hadde gått i skjul av frykt for å bli arrestert etter at deres falske pass ikke lenger var gyldige.

En uregistrert kvinne Human Rights Watch (2011b, s. 22) har intervjuet, forteller det samme: "The government says you do not exist, you are not even Bidun [...]. My brothers, if they go out in the street, the police will catch them".

Ettersom sikkerhetskortet må fornyes med jevne mellomrom, og dette er en komplisert prosess med usikkert utfall, står mange biduner i fare for å komme i denne situasjonen. Myndighetene hevder som kjent at hele 68 000 biduner¹¹ har en annen nasjonalitet, og trolig vil disse personene kunne møte problemer når de skal fornye sikkerhetskortene sine. Som tidligere nevnt (se punkt 3.2.1) vil imidlertid gode personlige forbindelser kunne bøte på det som i utgangspunktet kan være dårlige odds i møte med Bidun-komiteen (Internasjonal organisasjon i Kuwait, e-post desember 2010; Human Rights Watch 2011b, s. 20).

6.2.2 Meningsytring og politisk aktivitet

Ifølge Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) kan bidunenes status i Kuwait være et sensitivt politisk tema. Myndighetene fastholder at mange biduner er irakere og stiller spørsmålstegn ved deres lojalitet til Kuwait (UN Human Rights Council 2010b, s. 11). Human Rights Watch påpeker at de sjiamuslimske bidunene utgjør et fremmedelement i det sunnimuslimske, kuwaitiske samfunnet. Sett fra myndighetenes side, og tatt i betraktning at Kuwait kun har om lag 1,2 millioner borgere, kan innvilgelse av statsborgerskap til over 100 000 biduner betydelig endre den politiske balansen i landet (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010).

I intervju med Refugees International (2010b) opplyser flere biduner at de holder en lav profil for ikke å provosere myndighetene og miste det lille de har. Denne tendensen gjør seg også delvis gjeldende i kuwaitisk media. Ikke alle biduner vil uttale seg om sin situasjon under fullt navn (Kuwait Times 2007; Calderwood 2010; Elias 2007), og bare de aller færreste vil la seg avbilde (Refugees International, e-post januar 2011).

Samtidig påpeker Refugees International (som sitert i Saeid 2010a) at myndighetene har vist økt vilje til å lytte til bidun-befolkningen de senere årene. Dette skal ha medvirket til at flere nå tør å ytre seg i offentlig sammenheng. Representanter for Refugees International var selv til stede under et arrangement for bidun-befolkningen da de besøkte Kuwait i april 2010 (Ponticelli 2010a).

Videre organiserte Kuwait Society for Human Rights (KSHR) konferansen "Bidun Speak" i november 2006. Konferansen var det første offentlige arrangementet for biduner i Kuwait, og mer en 5000 personer deltok (Refugees International 2007b, s. 3; Kuwait Times 2007). I sine presentasjoner gav de ulike innlederne uttrykk for frustrasjon over bidunenes manglende rettigheter i Kuwait. Blant annet uttalte menneskerettighetsaktivisten Ghanem Al-Najjar (som sitert i Kuwaiti Bedoons Congregation 2009) at myndighetens politikk på dette området er uetisk, grunnlovsstridig og mislykket. Arrangøren av konferansen, Kuwait Society for

¹¹ 42 000 irakere og 26 000 med annen kjent nasjonalitet.

Human Rights (KSHR), ble lisensiert i august 2004 etter seks års drift uten formell godkjenning fra myndighetene (Blitz 2009, s. 31).

Kuwaitisk media (Fattahova 2007; Izzak 2008) rapporterer også om at det avholdes demonstrasjoner og seminarer for å fremme bidunenes sak. Også før demonstrasjonene vinteren 2011 (som er beskrevet under punkt 6.2.2.1), som ble utløst av "den arabiske våren", har det vært avholdt enkelte fredelige demonstrasjoner. Eksempelvis skal det i oktober 2008 ha samlet seg flere biduner foran parlamentsbygningen med en oppfordring til myndighetene om å videreføre arbeidet til den parlamentariske komiteen for bidunenes rettigheter. Planer om å avvike komiteen var foranledning for denne demonstrasjonen (Izzak 2008).

Med unntak av hendelsene i februar og mars 2011, har det ikke vært mulig å finne informasjon i skriftlige kilder om myndighetenes reaksjoner på slike demonstrasjoner og arrangementer. Human Rights Watch opplyser imidlertid til Landinfo (telefonsamtale, desember 2010) at enkelte biduner har blitt arrestert i forbindelse med deltagelse i demonstrasjoner. På direkte spørsmål om offentlig meningsytring kan gjøre en person mer utsatt for reaksjoner, svarer også Maureen Lynch i Refugees International bekreftende. I en e-post til Landinfo (januar 2011) viser hun til et tilfelle der en bidun som hadde filmet en demonstrasjon skal ha blitt fratatt filmutstyret og mishandlet av politiet. Ifølge denne kilden skal også enkelte statsløse journalister ha blitt sagt opp etter å ha satt fokus på bidunenes situasjon i Kuwait.

6.2.2.1 Arrestasjoner etter demonstrasjoner i februar og mars 2011

Under "den arabiske våren", vinterens protestbølge i den arabiske verden, demonstrerte også flere hundre statsløse personer for grunnleggende sivile rettigheter og statsborgerskap i Kuwait. Den første runden med demonstrasjoner fant sted 18.-21. februar 2011 i Taima, Sulaibiya, Jahra og Ahmedi (Human Rights Watch 2011a; Izzak 2011; Miller 2011; Reuters 2011).

Ifølge Human Rights Watch (2011a) gikk myndighetene hardt ut mot demonstrantene; sikkerhetsstyrkene skal ha brukt vannkanoner, tåregass, røykbomber og lydgranater for å bryte opp folkemengden, og 120 demonstranter skal ha blitt arrestert. Flere titalls personer skal også ha blitt skadet i urolighetene. I henhold til en nyhetsmelding i Kuwait Times (2011a), ble 80 demonstranter løslatt fra forvaring 22. februar, mens 3 av demonstrantene ved utgangen av februar fortsatt var fengslet pga. pågående etterforskning. De tre skal ha vært anklaget for å arrangere ulovlig folkeforsamling, for overgrep mot polititjenestemenn og for bevisst å ha påført skade på offentlig eiendom, alle sikkerhetsrelaterte forbrytelser i Kuwait.

Av frykt for at demonstrasjonene i februar skulle komme ut av kontroll gikk myndighetene med på å innvilge bidunene enkelte, grunnleggende rettigheter (Refugees International & Open Society Foundations 2011, s. 11). Temaet skulle opp på dagsorden i nasjonalforsamlingen 8. mars, men da den planlagte debatten ble utsatt, reagerte bidunene med nye demonstrasjoner 11. mars. Myndighetene rykket hardt ut med pansrede kjøretøyer og opprørspoliti, og skal ha brukt tåregass og fakler for å bryte opp folkemengden (Refugees International & Open Society Foundations 2011, s. 12). Kuwait Times (2011d; 2011e) meldte at 140 biduner ble fengslet etter urolighetene, og at påtalemyndighetene hadde vedtatt å holde 43 av dem varetektsfengslet. De 43 skal ha blitt anklaget for å ha oppfordret til ulovlige

demonstrasjoner, forårsaket offentlig uro og motsatt seg arrestasjon (Kuwait Times 2011e). Landinfo kjenner ikke detaljene i disse sakene, men ifølge Human Rights Watch (2011b, s. 11) forble noen av de arresterte sittende i varetekt i flere uker.

I en e-post til Landinfo (juli 2011) opplyser Priyanka Mothaparthi i Human Rights Watch at selv om også enkelte kuwaitiske statsborgere deltok i demonstrasjonene, skal ikke noen av dem ha blitt arrestert. Mothaparthi viser videre til at enkelte biduner ble arrestert i hjemmene i sine, og at det skal ha blitt kastet røykbomber og tåregass inn på eiendommene deres. Noen biduner skal også ha opplyst at de ble slått mens de satt fengslet (Human Rights Watch, e-post juli 2011).

6.2.3 Mindre lovbrudd

Illegalt arbeid kan også medføre arrestasjoner. Maureen Lynch i Refugees International opplyser til Landinfo (e-post, januar 2011) at biduner som lever av å selge frukt og grønnsaker illegalt på gata kan bli bøtelagt eller arrestert, noen ganger begge deler. Dette gjelder også personer som kjører uten førerkort. Ifølge Lynch kan man imidlertid i slike tilfeller av og til unngå arrestasjon ved å betale bestikkelser.

6.2.4 Personer med kriminelt rulleblad

Landinfo har etter forespørsel forsøkt å innhente informasjon om hvilke reaksjoner statsløse personer som tidligere har vært pågrepet for lovovertridelser kan være utsatt for.

Det synes klart at en person med kriminelt rulleblad ikke kvalifiserer til kuwaitisk statsborgerskap (Kuwaitiske grensemyndigheter, møte i Oslo oktober 2007). Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2007) kan en persons kriminelle fortid også forhindre andre medlemmer av vedkommendes familie fra å bli naturalisert.

En kriminell fortid kan også gjøre det vanskelig å få fornyet ID-kortet fra Bidunkomiteen. Har man derimot de rette forbindelsene, vil det kunne spille en rolle i slike sammenhenger (Internasjonal organisasjon i Kuwait, e-post desember 2010).

Majoriteten av bidunene er under 25 år. Mangel på legale inntektsmuligheter skaper frustrasjon, og noen tyr til kriminalitet for å livnære seg. Flere kilder viser til at kriminalitet er et økende problem blant den statsløse befolkningen, og advarer den kuwaitiske regjeringen mot den sikkerhetstrusselen dette segmentet kan utgjøre for landet (Elias 2007; Ponticelli 2010a; Saeid 2010b; Kuwaiti Bedoons Congregation 2009; UN Human Rights Council 2010a, s. 4).

Det er lite tilgjengelig informasjon om hvordan kuwaitiske myndigheter forholder seg til en slik utvikling. Det synes imidlertid klart at sikkerhets- og lojalitetsvurderinger er viktige aspekter i myndighetenes håndtering av bidunspørsmålet.

6.3 FYSISKE OVERGREP I FORVARING

Ifølge Priyanka Motaparthi i Human Rights Watch (telefonsamtale, desember 2010) har enkelte biduner blitt utsatt for fysiske overgrep av sikkerhetstjenesten mens de har sittet fengslet. Dette skjedde senest etter vårens bidun-demonstrasjoner i Kuwait. I en e-post til Landinfo (januar 2011) opplyser Maureen Lynch i Refugees

International at hun kjenner til ett tilfelle hvor en bidun har blitt utsatt for alvorlige fysiske overgrep i varetekt. Dette var riktignok før vinterens demonstrasjoner.

Landinfo har ikke funnet informasjon om slike overgrep i de skriftlige kildene vi har konsultert.

6.4 DEPORTASJON

Rett etter at tidsfristen for å registrere seg hadde utløpt den 27. juni 2000, varslet kuwaitiske myndigheter at de ville starte straffeforfølgelse av biduner som ikke hadde "ordnet sin situasjon", dvs. personer som verken hadde dokumentert sin tilknytning til Kuwait eller innrømmet annen nasjonalitet. Myndighetene annonserte at de ville forsøke å deportere personer som ble dømt for brudd på statsborgerskapsloven (Nationality Law) eller utlendingsloven (Alien Residence Law 17/1959). Det ble reist tiltaler mot statsløse personer i juli 2000, bl.a. for å ha fremlagt falske dokumenter i forsøk på å dokumentere kuwaitisk nasjonalitet (Human Rights Watch 2000; Home Office UK 2009, s. 7).

Med hjemmel i utlendingslovens § 16 kan innenriksministeren også ta administrative beslutninger om deportasjon. Slike beslutninger kan begrunnes med hensyn til offentlig sikkerhet, moral og interesse, og kan for eksempel ramme personer som ikke klarer å livnære seg i landet. Administrative beslutninger om å deportere ikke-kuwaitere er eksplisitt unntatt fra domstolskontroll (Human Rights Watch 2000).

Human Rights Watch opplyser til Landinfo (telefonsamtale, desember 2010) at kuwaitiske myndigheter har gjort forsøk på å deportere enkeltpersoner. De har imidlertid ikke lykket, da ingen land har villet ta imot dem. Personer Kuwait ønsker deportert blir holdt fengslet ved Taliha deportasjonssenter.

6.5 REAKSJONER VED ULOVLIG UTREISE

Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2007) kan en bidun som reiser ut av landet uten tillatelse risikere å bli nektet innreise i Kuwait ved retur. I slike tilfeller må man ifølge denne kilden skaffe seg en spesifikk tillatelse fra innvandringsmyndighetene for å kunne returnere til Kuwait.

En internasjonal organisasjon i Kuwait (e-post, desember 2010) understreker at personer som tillates innreise etter en ulovlig utreise vil bli gjenstand for omfattende avhør av sikkerhetstjenesten.

Refugees International (Lynch & Barbieri 2007) opplyser at det har vært tilfeller der ulovlig utreise har medført fengsling ved retur. Organisasjonen viser til at kuwaitiske myndigheter har måttet ta imot biduner som har blitt tvangsreturnert til Kuwait fordi de har reist med forfalskede pass. Myndighetene har ikke kunnet deportere disse personene, men har i stedet fengslet dem på ubestemt tid. Som nevnt i kapittel 6.1, fotnote 9, skal et titalls statsløse personer ha blitt løslatt fra forvaring i 2007 (Refugees International 2008a), men det er uklart på hvilket grunnlag disse personene hadde sittet fengslet.¹²

6.6 TILGANG TIL RETTSAPPARATET

Statsløse personer har tilgang til det kuwaitiske rettsapparatet (Human Rights Watch, telefonsamtale desember 2010; UN Human Rights Council 2010b, s 11). Spørsmål som berører beslutninger om naturalisering kan imidlertid ikke behandles av domstolene. Tildeling av statsborgerskap er i henhold til kuwaitisk lov et suverent statsanliggende (Shiblak 2009a, s. 87; Human Rights Watch 2010b). Biduner har derfor ingen rettslige muligheter til å bestride sin status i Kuwait.

Andre forhold som berører bidunenes rettigheter kan imidlertid prøves for rettsapparatet. Eksempelvis går enkelte biduner rettens vei for å bevise at de er gift og få utstedt ekteskapsattester. I 2009 besluttet en domstol å utstede en ekteskapsattest til en kuwaitisk kvinne som var gift med en bidun. Denne beslutningen synes å ha satt presedens; bare to måneder senere fikk en bidun rettens medhold i sitt krav om å få utstedt ekteskapsattest til seg og sin kone samt fødselsattester til sine barn. Ved utgangen av 2009 hadde imidlertid verken Helse- eller Justisdepartementet etterkommet rettens kjennelser (U.S. Department of State 2010). Også andre kilder påpeker at myndighetene sjelden følger opp rettslige kjennelser vedrørende bidunenes rettigheter (UN Human Rights Council 2010a, s. 4).

Ifølge britiske utenriksmyndigheter (som referert i Home Office UK 2009, s. 6) kan biduner ha problemer med å få oppnevnt advokat dersom de blir tiltalt for kriminelle handlinger.

¹² I juli 2007 møtte representanter for Refugees International familiene til to biduner som satt fengslet ved Talhia deportasjonssenter. En av de fengslede hadde arbeidet i det kuwaitiske forsvaret, men ble sagt opp fra sin stilling der i 1991. Frem til han ble arrestert i 2004 jobbet han som bruktbilhandler, med markeder i Irak. Forut for arrestasjonen hadde han reist ut av landet to ganger på et jemenittisk pass. Begge gangene ble han returnert til Kuwait fordi det ble oppdaget at passet hans var falskt. Familien var blitt orientert om at han ikke kunne løslates fordi det ikke var noe sted å sende ham, med mindre de kunne skaffe til veie et hvilket som helst pass (Lynch & Barbieri 2007).

7. OPPSUMMERING

Inntil bidunenes statsborgerskapssøknader er avklart og myndighetene har tatt stilling til deres rettslige status, betraktes de formelt sett som illegale innbyggere i Kuwait. Mange har vanskeligheter med å skaffe seg arbeid, de aller færreste har tilgang til kostnadsfrie offentlige tjenester og mange lever i fattigdom. Trakassering og vilkårlige arrestasjoner forekommer også, men det er vanskelig å si noe sikkert om omfanget av slike overgrep.

Myndighetenes behandling av bidunene fremstår som noe vilkårlig, men gjenspeiler til en viss grad dokumentasjon av tilknytning til Kuwait. Ett skille går mellom de som har og de som ikke har sikkerhetskort. Dette ID-kortet gir bidunene en viss beskyttelse; det skal sikre tilgang til de tjenester myndighetene tilbyr dem og det bekrefter at innehaveren har en søknad om statsborgerskap til behandling. De som ikke har gyldig sikkerhetskort har fått endelig avslag på sine statsborgerskapssøknader og står i fare for å bli arrestert og utvist fra landet.

De som *har* gyldig sikkerhetskort er imidlertid ikke en enhetlig gruppe. Kuwaitiske myndigheter mistenker at om lag 64 % av de registrerte bidunene har en annen nasjonalitet. Det er nærliggende å tro at disse i alt 68 000 personene i utgangspunktet vil være i en mer sårbar situasjon enn de 34 000 som antas å ha tilstrekkelig tilknytning til Kuwait. De kan ha problemer med å få fornyet sikkerhetskortene sine, og mange av dem vil være utsatt for press fra myndighetene om å gi avkall på sitt krav om statsborgerskap. Som flere kilder har påpekt kan imidlertid gode personlige kontakter og familiemedlemmers status og posisjon veie opp for manglende dokumentasjon av tilknytning til Kuwait. Det finnes også indikasjoner på at bestikkelser kan forhindre overgrep og sikre tilgang til enkelte tjenester. Vektleggingen av slike uformelle mekanismer betyr at heller ikke de som har det formelle i orden nødvendigvis er skånet for overgrep.

Til tross for myndighetenes motstand mot å anerkjenne statsløshet som problem, har de vist en begrenset reformvilje de senere år. Dette ble enda mer aktuelt etter vinterens demonstrasjoner. Myndighetene slo hardt ned på demonstrantene, men gikk samtidig raskt med på innvilge bidunene enkelte grunnleggende rettigheter. Det fremstår som noe uklart om dette er reelle reformplaner som vil resultere i konkrete lovendringer, eller om uttalelsene kun må ses på som et forsøk på å stoppe uroen. Tatt i betraktning myndighetenes kategorisering av bidunene, er det også et åpent spørsmål hvor stor del av denne befolkningen som eventuelt vil bli omfattet av slike reformer og på hvilke vilkår.

8. REFERANSER

8.1 SKRIFTLIGE KILDER

- Al Bawaba News (2000, 12. juli). Kuwaiti Police Arrest 12 Stateless Arabs for Bus-Burning Protest. *Al Bawaba News*. Tilgjengelig fra <http://www1.albawaba.com/news/kuwaiti-police-arrest-12-stateless-arabs-bus-burning-protest> [lastet ned 1. august 2011]
- Blitz, B. K. (2009, september). *Forced Migration Policy Briefing 3. Statelessness, protection and equality*. Oxford: Refugees Studies Centre. Tilgjengelig fra <http://www.rsc.ox.ac.uk/publications/policy-briefings/RSCPB3-Statelessness.pdf> [lastet ned 5. juli 2011]
- Calderwood, J. (2010, 25. februar). Thousands born in Kuwait are stuck in limbo. *The National*. Tilgjengelig fra <http://www.thenational.ae/news/worldwide/middle-east/thousands-born-in-kuwait-are-stuck-in-limbo> [lastet ned 1. august 2011]
- Elias, D. (2007, 21. oktober). Nomadic past is a strike against some in Kuwait. *Associated Press*. Tilgjengelig via Los Angeles Times <http://articles.latimes.com/2007/oct/21/news/adfg-kuwait21> [lastet ned 1. august 2011]
- Fattahova, N. (2008, 31. januar). Bedoons slam rights body over 'insulting' comments. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett.]
- Home Office UK Border Agency (2009, 19. mars). *Operational Guidance Note Kuwait*. London: Home Office UK. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/49c35db62.pdf> [lastet ned 1. august 2011]
- Human Rights Watch (2000, 1. oktober). *Kuwait: Promises Betrayed: Denial of Rights of Bidun, Women, and Freedom of Expression*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6a87e0.html> [lastet ned 1. august 2011]
- Human Rights Watch (2010a, 20. januar). *World Report 2010 – Kuwait*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b586ceb76.html> [lastet ned 1. august 2010]
- Human Rights Watch (2010b, 24. september). *Statement to the Human Rights Council on Kuwait*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/news/2010/09/24/statement-kuwait-human-rights-council> [lastet ned 1. august 2011]
- Human Rights Watch (2011a, 20. februar). *Kuwait: Dozens Injured, Arrested in Bidun Crackdown*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra

<http://www.hrw.org/en/news/2011/02/19/kuwait-dozens-injured-arrested-bidun-crackdown> [lastet ned 9. mars 2011]

- Human Rights Watch (2011b, 13. juni). *Prisoners of the Past. Kuwaiti Bidun and the Burden of Statelessness*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/kuwait0611WebInside.pdf> [lastet ned 14. juni 2011]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2001, 11. juni). *Kuwait: Information on Article 17 passports*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3df4be5914.html> [lastet ned 1. august 2011]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2002, 13. desember). *Kuwait: Treatment of Bidoons by authorities since the 27 June 2000 deadline for registering, including statistics on how many were registered, and how many acknowledged a foreign citizenship or were granted Kuwaiti citizenship*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f7d4dbe38.html> [lastet ned 1. august 2011]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2005, 21. oktober). *Kuwait: Treatment of Bidoon by the Kuwaiti authorities (January 2003 - October 2005)*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/440ed71912.html> [lastet ned 1. august 2011]
- Izzak, B. (2008, 29. oktober). Stormy start to Assembly term. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett.]
- Izzak, B. (2011, 21. februar). MPs split on bedoons as protests continue. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men finnes i utskrift hos Landinfo.]
- Kuwaiti Bedoons Congregation (2009, 11. juni). *The Bidun Speak*. [s.l.]: Kuwaiti Bedoons Congregation. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men finnes i utskrift hos Landinfo.]
- Kuwait Times (2007, 6. oktober). Jobless, unschooled and lost in bureaucratic limbo. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett.]
- Kuwait Times (2011a, 24. februar). Interior handling bedoon issue with transparency. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett.]
- Kuwait Times (2011b, 24. februar). CSRSIR to sort bedoons into three categories: Al-Fadhalah. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men finnes i utskrift hos Landinfo.]
- Kuwait Times (2011c, 12. mars). Bedoons stage protest for citizenship. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men finnes i utskrift hos Landinfo.]

- Kuwait Times (2011d, 15. mars). 140 bedoons interrogated over demonstrations. *Kuwait Times*. Tilgjengelig PIK News <http://news.pakistanisinkuwait.com/?p=2315> [lastet ned 1. august 2011]
- Kuwait Times (2011e, 19. mars). Bedoon protesters detention extended. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men finnes i utskrift hos Landinfo.]
- Lynch, M. & Barbieri, P. (2007, 24. september). Kuwait Voices: Detained Stateless People. *World Bridge Blog* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.refugeesinternational.org/blog/refugee-story/refugee-voices-detained-stateless-people-kuwait> [lastet ned 1. august 2011]
- Lynch, M. (2010, 28. mai). Kuwait: Less than Bidoon. *World Bridge Blog* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.refugeesinternational.org/blog/kuwait-less-bidoon> [lastet ned 1. august 2011]

Maureen Lynch er medarbeider i Refugees International.

- Miller, D. E. (2011, 21. februar). Kuwait stateless demand rights. *Arab News*. Tilgjengelig fra <http://arabnews.com/middleeast/article275672.ece> [lastet ned 9. mars 2011]
- Ponticelli, C. (2010a, 18. mai). The Wall of Women: Hearing Stories of Statelessness in Kuwait. *World Bridge Blog* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.refugeesinternational.org/blog/wall-women-hearing-stories-statelessness-kuwait> [lastet ned 1. august 2011]
- Ponticelli, C. (2010b, 22. juni). Kuwait: Enduring a life of non-existence. *World Bridge Blog* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.refugeesinternational.org/blog/kuwait-enduring-life-non-existence> [lastet ned 1. august 2011]
- Refugees International (2007a, 25. juli). *Kuwait: State of Exclusion*. Washington, DC: Refugees International. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/47a6ee9bd.pdf> [lastet ned 1. august 2011]
- Refugees International (2007b, oktober). *About being without. Stories of Statelessness in Kuwait*. Washington, DC: Refugees International. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/47a6eb910.pdf> [lastet ned 1. august 2011]
- Refugees International (2008a, 17. september). *Kuwait: Honor Nationality Rights of the Bidun*. Washington, DC: Refugees International. Tilgjengelig fra http://www.refugeesinternational.org/sites/default/files/08Statelesskuwait_FINAL.pdf [lastet ned 1. august 2011]
- Refugees International (2010a). *The State of Kuwait. Submission to the United Nations Universal Periodic Review. Session 8 - May 2010*. Geneva: Human Rights Council. Tilgjengelig fra

http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session8/KW/RI_UPR_KUW_S08_2010_RefugeesInternational.pdf [lastet ned 1. august 2011]

- Refugees International (2010b, 12. mai). *Kuwait: Still Stalling on Statelessness*. Washington, DC: Refugees International. Tilgjengelig fra <http://www.refintl.org/policy/field-report/kuwait-still-stalling-statelessness> [lastet ned 1. august 2011]
- Refugees International & Open Society Foundations (2011, 13. mai). *Without Citizenship. Statelessness, discrimination and repression in Kuwait*. New York: Open Society Institute. Tilgjengelig fra http://www.soros.org/initiatives/justice/focus/equality_citizenship/articles_publications/publications/without-citizenship-20110509/without-citizenship-20110512.pdf [lastet ned 8. juni 2011]
- Reuters (2011, 19. februar). Stateless protest in Kuwait. *Reuters Video*. Tilgjengelig via You Tube <http://www.youtube.com/watch?v=wMfA2bIRT1I> [lastet ned 23. juni 2011]
- Saeid, A. (2010a, 8. januar). Bedoons in predicament. *Kuwait Times*. Tilgjengelig via Exilestan [blogg] <http://ahmadsaeid.com/2010/01/bedoons-in-predicament/> [lastet ned 1. august 2011]
- Saeid, A. (2010b, 2. mai). Kuwait going backward on issue of stateless. *Kuwait Times*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett.]
- Shiblak, A. (2001, 20. november). *Kuwaiti Bidoon Holders of Passport article 17. Expert Opinion for Luqmani Thompson & Partners*. London: Shaml Researcher. [Kildematerialet er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men finnes i utskrift hos Landinfo.]
- Shiblak, A. (2009a). Arabia's Bidoon. I: Lynch og Blizt (red.), *Statelessness and the Benefits of Citizenship: A Comparative Study*. Geneve: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights and International Observatory on Statelessness. Tilgjengelig via UDHR60 http://www.udhr60.ch/report/statelessness_paper0609.pdf [lastet ned 1. august 2011]
- Shiblak, A. (2009b). The lost tribes of Arabia. *Forced Migration Review*, 32. Tilgjengelig fra <http://www.fmreview.org/FMRpdfs/FMR32/37-38.pdf> [lastet ned 1. august 2011]
- Sveriges ambassade i Kuwait (2000, 4. juni). *MR i Kuwait angående naturalisering av statsløse*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?dtyp=&land=Kuwait&sidStorlek=10&sorteringsOrdning=-UDAT,-DOKN&mode=&currDokument=22> [lastet ned 5. juli 2011]
- Sveriges ambassade i Riyadh (2008, 16. desember). *Svar på ambassadforfragan angående kort för bedoon i Kuwait*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?dtyp=&land=Kuwait&sidStorlek=10&sorteringsOrdning=-UDAT,-DOKN&mode=&currDokument=22>

[k=10&sorteringsOrdning=-UDAT,-DOKN&mode=&currDokument=19](#)
[lastet ned 27. juli 2010]

- UN Human Rights Council (2010a, 26. januar). *Summary prepared by the Office of the High Commissioner for Human Rights in accordance with paragraph 15 (c) of the annex to Human rights Council resolution 5/1. Kuwait*. Geneve: UNHRC. Tilgjengelig via Ecoinet http://www.ecoi.net/file_upload/470_1270468190_a-hrc-wg-6-8-kuw-3-e.pdf [lastet ned 1. august 2010]
- UN Human Rights Council (2010b, 22. februar). *National report submitted in accordance with paragraph 15 (a) of the annex to Human Rights Council resolution 5/1. Kuwait*. Geneve: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra http://www.bridgingthegulf.org/fileadmin/pdf/A_HRC_WG_6_8_KWT_1.pdf [lastet ned 1. august 2011]
- U.S. Department of State (2007, 6. mars). *2006 Country Reports on Human Rights Practices. Kuwait*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78856.htm> [lastet ned 1. august 2011]
- U.S. Department of State (2010, 11. mars). *2009 Country Reports on Human Rights Practices. Kuwait*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/nea/136072.htm> [lastet ned 1. august 2011]
- Van Waas, L. (2010, oktober). *The Situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4cea28072.pdf> [lastet ned 1. august 2011]
- Al Watan Daily (2010, 17. september). *Bedouns to get IDs, not citizenship. Al Watan Daily*. Tilgjengelig fra <http://alwatandaily.kuwait.tt/resources/pdf/854/1.pdf> [lastet ned 1. august 2011]
- World Focus (2009, 3. september). *Q&A: A Kuwaiti Bidoon suffers from statelessness. World Focus*. Tilgjengelig fra <http://worldfocus.org/blog/2009/09/03/qa-a-kuwaiti-bidoon-suffers-from-statelessness/6701/> [lastet ned 1. august 2010]

8.2 MUNTlige KILDER

- Human Rights Watch, ved Priyanka Motaparthi:
 - o Telefonsamtale 7. desember 2010.
 - o E-post 6. juli 2011.
- Internasjonal organisasjon i Kuwait. E-post 21. desember 2010.
- Kuwaitiske grensemyndigheter. Møte i Oslo 25. oktober 2007.

- Maktabi, Rania, statsviter og førstelektor ved Høgskolen i Østfold. E-post 29. november 2010.

Rania Maktabi har bl.a. jobbet med statsborgerspørsmål i Kuwait.

- Refugees International, ved Maureen Lynch. E-post 4. januar 2011.
- U.S. Department of State. E-post oktober 2010.